

GLASILLO SLOVENSKE PROTIFAŽENSKÉ ZVEZE

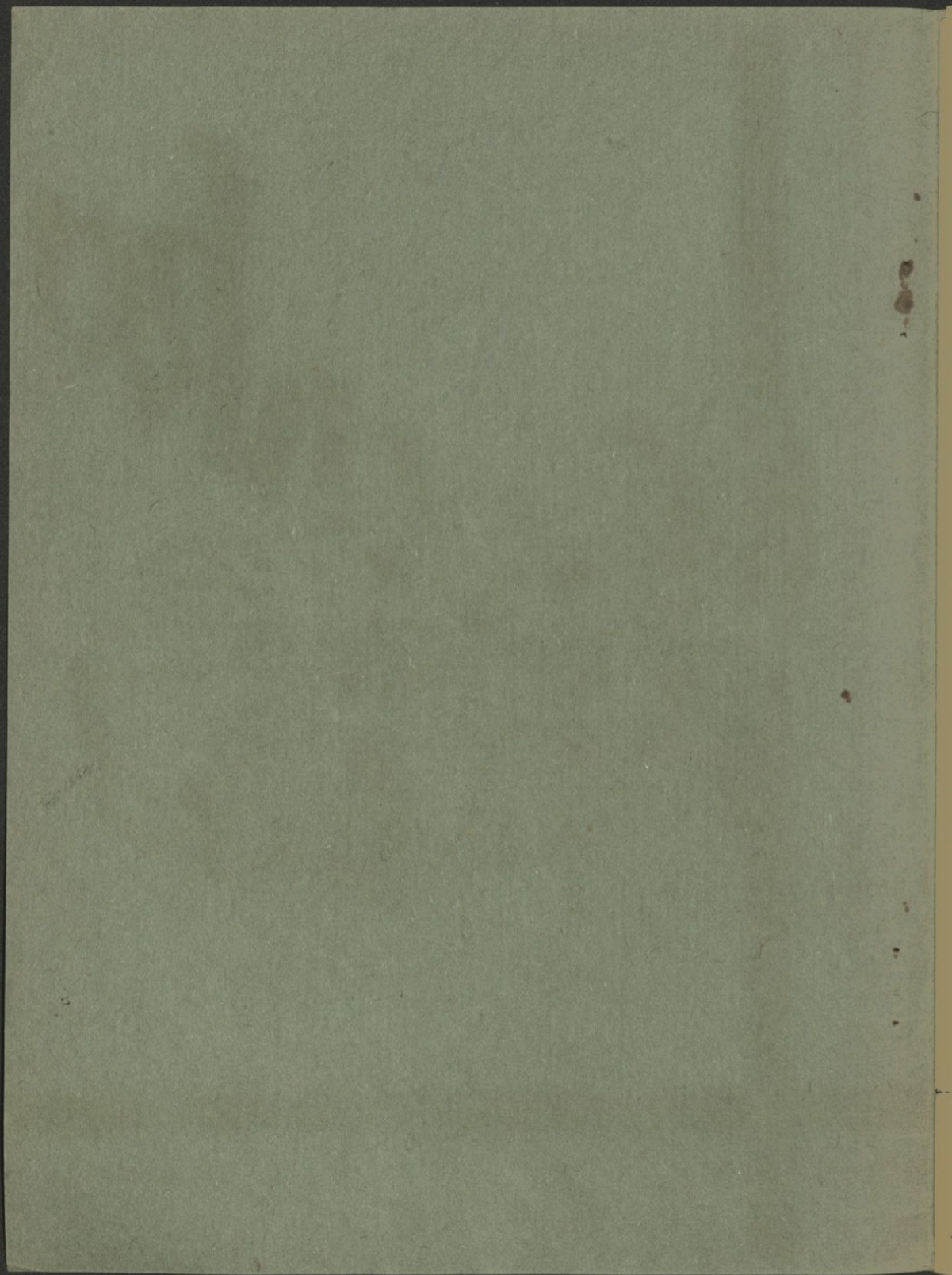
PU
1933

Leto 11.

Št. 1

januar 1944.

Flowerbed

ZGODOVINSKI SKLEPI

Da 29. november 1943 bo ostal pomemben mejnik v zgodovini vseh jugoslovanskih narodov. Ta dan je v drugič zasedal AVNOJ. (Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije), in naredil zgodovinske sklepe. AVNOJ^{SC} je pred vsem proglasil za najvišjo oblast nove Jugoslavije, določil osnove nove Jugoslavije kot zvezno državo in izbral začasno vlado s tovarišem Titom na čelu. Mi vsi smo zavriskali, svet pa je z zanimanjem in odobravanjem sprejel na znanje ta razvoj narodno osvobodilne borbe v Jugoslaviji.

• Pred nami vstaja nova Jugoslavija, kakršno smo si primorci vedno predstavljali in želeli. To je že danes prava domovina vseh jugoslovanskih narodov, Slovencev, Srbov, Hrvatov, Črnogorcev in Macedoncev. To je država vseh južnih Slovanov, h kateri se bodo prejali slej pridružili tudi Bolgari – ena država od Adrije do Crnega morja.

Pot, po kateri so jugoslovanski narodi prišli do uresničenja svojih stoletnih teženj, jim je pokazala Komunistična Partija Jugoslavije. Ona je po zlo-
mu versajske Jugoslavije pozvala njene narode v oboroženo borbo proti okupatorju. v oboroženi borbi je skrivnost naše sedanje enotnosti.

V vsakem jugoslovanskem narodu je nastalo partizansko gibanje, so se pričeli oblikovati samostojni partizanski oddelki. V svojem boju pa so partizani vseh jugoslovanskih narodov imeli skupnega sovražnika okupatorja. Bili so tako naravno zavezniki, ki so vodili en boj. Sama po sebi je zrasla enotna narodno osvobodilna vojska z neotnim vodstvom.

2

Vedno širše množice so podpirale oboroženo borbo. Nastajala so osvobodjena ozemlja, ki jih je bilo treba organizirati. Za politično vodstvo množic, katerih borbena enotnost je bilo treba braniti proti notranjemu sovražniku - beli gardi in drugim domačim izdajalcem, ter za reševanje nalog na osvobojenem ozemlju so povsod vznikli narodno-osvobodilni odbori. Kakor so se prej partizenski odredi spričo skupnega sovražnika zliili v enotno jugoslovansko vojsko, tako so se politične organizacije posameznih jugoslovanskih narodov spričo skupnih političnih nalog zblížale in postavile. Novembra 1942 skupno politično predstavništvo AVNOJ.

JUGOSLOVANSKI NARODI SO TAKO DOBILI ENOTNO VOJSKO IN SKUPNO POLITIČNO PREDSTAVNIŠTVO.

Dve stvari sta potem v teku leta 1943 postavile jugoslovanske narode pred nalogo, da razvijejo ta zarodek svoje državne skupnosti. Prvič so slavne zmage naše vojske prisilile anglo-ameriške zaveznike, da računajo z jugoslovanskimi partizani kot močnim vojaškim činiteljem in to edinim na tleh Balkana. Potem pa je bila dokončno razkrinkana goljufija begunske jugoslovanske "vlade" s kraljem Petrom na čelu. Ta vlada se je predstavljala za zastopnika narodov Jugoslavije in je bila celo tako drzna, da je uspehe naše vojske pripisovala svojemu "ministru" Draži Mihajloviču. Borbe, katere je v letu 1943 vodila naša vojska, so pa pred vsem svetom dokazale, da se je begunska "vlada" zvezala preko Draže Mihajloviča z okupatorji in da so se povsod proti partizenom ob strani okupatorske vojske borili Mihajlovičevi četniki, bela garda in drugi agenti Petrove vlade.

Postalo je torej nujno, da jugoslovanski narodi tudi formalno vzamejo svojo usodo v roke sami. Morali so si postaviti vlado, ki jih bo predstavljala pred svetom. Do tega je ravno prišlo na zasedanju

AVNOJ-a z izvolitvijo nove vlade. Istočasno je bilo določeno, da mora Jugoslavija ostati taka, kakršna se je rodila v borbi; bratska skupnost vse njenih narodov - zvezna država. Sedaj Jugoslovani upravičeno pričakujemo, da bo svet priznal ne samo našega deleža v skupnem boju za svobodo, ampak tudi našo voljo, ki jo izraža naša nova vlada.

Jugoslovani pa smo v teku oborožene borbe dobili tudi svojega skupnega voditelja. Tovariš Tito je bil ves čas dalekovidni organizator narodno osvobodilne borbe in prvi kovač naše narodno osvobodilne vojske. Po svoji politični modrosti, organizaciji - skil neumornosti in osebnem junštvu je postal tisti vodja naše borbe, nakaterega vsi jugoslovanski narodi gledamo z enako ljubeznijo in neizmernim spoštovanjem. Slovenci smo ponosni, da je prav na predlog slovenske delegacije v AVNOJ-u bil podeljen to varišu TITU naslov maršala Jugoslavije.

Tovariš TITO je vedno posebno pozorno spremljal borbo slovenskega naroda za svobodo. Tudi sedaj je govoril o nas. V svojem znamenitem govoru, ki ga je imel za uvod k zgodovinskim sklepom AVNOJ-a, je tako podčrtal našo borbo v preteklih letih in našo združitev "Eden najlepših uspehov naše narodne vstaje, ki ima zgodovinski pomen, je osvoboditev Istre in slovenskega primorja po kapitulaciji Italije. DVAJSETLETNO SUŽENJSTVO SLOVENSKEGA IN HRVATSKEGA NARODA NI MOGLO KLJUB VSEM NAPOROM FAŠISTOV, VZETI NAŠIM ZASUZNJENIM BRATOM. NJIH NARODNOST, OSLABITI NJIHOVO TEŽNJO ZA ZDRUŽENJE Z BRATI IN OSTALIMI NARODI JUGOSLAVIJE."

AVNOJ je potem tudi potrdil sklep Plenuma Osvobodilne fronte, da se priključita Primorska in slovenska Benečija k Združeni Sloveniji v demokratično in federativni Jugoslaviji.

Tako je zasedanje AVNOJ-a še posebej važno za nas, za Primorsko Slovenijo. Dokončno je potrdila našo

prilipčnost k Jugoslaviji, ki bo srečana vseh jugoslovanskih narodov pod modrim vodstvom tovariša Tita.

Dr. Joža Vilfan.

~ OBJAVA ~

Dne 11/2/1943 se je vršila široka seja Pokrajinskega inic. odbora SPZZ za Primorsko, katero so se udeležile delegatke iz okrožij: Kanal, Brkini, Tolmin, Gorica, Ajdovščina, Pivka, Idrija in Kras. Seji sta prisostvovala tudi sekretar Centralnega Komiteta KPS tovariš Franc Leskošek (Luka) in tajnik Narodno osvobodilnega sveta za Primorsko Slovenijo tovariš Aleš Bobler (Primož). -

Iz poročil delegatk je razvidno, da je naša organizacija zajela skoro slednjo vas naše Primorske. Tovarišice iz vseh okrožij so lepo proslavile praznik 7. november. V dvoranah okrašenih s slovenskimi in ruskimi zastavami so recitirale, deklamirale in prepevale partizanske pesmi. Vsa okrožja so dosledno izvedla kampanjo za božična darila, s katerimi so v velikem številu obdarovale naše partizanske borce.

Za nadaljnje delo smo si postavile mnogo nalog, ki jih hočemo vestno izvesti.

Na tej seji je bilo izvoljeno tajništvo Pokrajinskega inic. odbora SPZZ za Primorsko, katerega sestavljajo: sekretarka tovarišica Katja, Anica in Nedja.

Pred zaključkom smo izdale proglas na vse primorske žene in deklete, katerega v celoti objavljamo.

~ PROGLAS ~

Primorske žene in deklete!

Nopremagljiva Rdeča armada, naši zavezniki An

Nepromagljiva Rdeča armada, naši zavozniki Anglija in Amerika, naša narodno-osvobodilna vojska in partizani vseh svobodoljubnih narodov, so nedavno zrušili italijanski fašizem. Očistili so našo sveto zemljo črnih banditov, ki so prizadejali našemu ljudstvu toliko gorja in ki nosijo krivdo tolikih nedolžnih žrtev slovenskega naroda.

Prva velika zmaga nad fašizmom je izbojovana. Najpomembnejši Hitlerjev zavoznik - italijanski fašizem je na tleh.

Ves svobodoljuben svet so pripravljali na končni obračun s hitlerjevsko Nemčijo. V Tolu nuni so vodje treh največjih demokratičnih volesil - Stalin, Roosevelt in Churchill izdelali vojaški načrt za napad na takoinenovano evropsko trdnjavo s treh strani - vzhoda, juga in zapada. S tem bo izvršena naša dolga zahteva po odprtju druge fronte.

V tem zadnjem napadu na našega smrtnega sovražnika bomo sodelovali tudi mi zatirani narodi, ki hočemo na ruševinah hitlerjevskega divjaštva ustvariti svobodne državne tvorbe po naših lastnih željah. Mi Slovenci si bomo zgradili svobodno, združeno in neodvisno Slovenijo v demokratični, federativni Jugoslaviji.

Na poti k temu cilju smo dosegli pod vodstvom Komunistične partije že velikanske uspehe. Skovali smo si svojo narodno vojsko, katero priznavajo vsi narodi in govore o njeni hrabrosti. Zmage, ki jih žan je naša Narodno-osvobodilna vojska, so pišejo na prvih straneh vseh inozemskih listov.

Ustvarili smo si trdno in borbena narodno predstavništvo, ki se je pred kratkim oblikovalo v začasno vladno demokratične Jugoslavije pod predstvom ljubljene voditelja vseh južnoslovenskih narodov, legendarnega maršala Tita.

Primorske Slovenke!

Jugoslavija, ki nastaja, pomeni tudi za nas toliko zaželjeno svobodo in varnost. Demokratična

Jugoslavija, domovina svobodnih bratskih narodov tesno naslonjena na bratsko Slovensko Rusijo, bo za naše s trnjem kronano Primorje tisti končni cilj, ki je vreden največjih žrtev. V boju za ta cilj se ne bomo ustrašilo nobenih žrtev. Ne bodo nas speljale s poti nemške limanice, ki jim pravojo slovenski župani, slovenske šole in goljufive epromizacija.

Ne! Pokazale bomo, da smo vredne sestre Slovenk z onstran meje, junaških Srbkin, Bosank, Črnogork in Hrvatice, ki so v tisočih same zgrabile za orožje in se bore ob strani svojih mož in bratov v vrstah naše slavne narodno-osvobodilne vojske ter tisočev ruskih in ukrajinskih partizank. Stopale bomo same v naše partizanske vrste, tolkle hitlerjevske bandite ter njihove plačence in na ta način pomagale kovati lepšo in svetlejšo bodočnost svojemu narodu.

Zato storimo vse svojo sveto dolžnost!

Primorske matere! Pošljite svoje sinove na našo Narodno - osvobodilno vojsko, saj se danes prvič v zgodovini bore naši sinovi za svoj lasten narod.

Dekleta! Stopajte kot prostovoljke v partizanske vrste in pokažite tudi v borbi svojo enakopravnost!

Vse ostale žene in dekleta pa gradite zaledje! Utrjujte našo narodno oblast! Sirite naše organizacije! Pomagajte naši junaški vojski!

V borbi je naša rešitev! Naprej v borbenem poletu do končne zmage!

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Pokrajinski inic. odbor SPZZ
za Primorsko

Čtroke v šole.

Bil sem некоč učitelj. Kot partizan sem stopil v neko kmečko hišo v bližini mojega rojstnega kraja. Gostoljubno so me sprejeli. Sedemletni gos podarjev sinček se je učil brati iz slovenskega abecednika. — Pogledal sem knjigo ki je očividno že veliko trpela, dasi ni manjkal niti en list. Na naslovni strani je bilo zapisano ime njene prve lastnice. Z začudenjem sem spoznal pisavo — bila je moja.

Hišna gospodinja je bila nekdo moja učenka. — Po tridesetih letih jo nisem več spoznal. — Le njen nasmeh in njeno oči so bile nekdanje. Spomnil sem se je, kako je vsa drobna, črnolasa z ži vahnimi očmi in trajnim nasmehom na licih sedela v prvi klopi. Zdaj pa je bila že kmečka gospodinja in je iz svojega starega abecednika učila sina brati. In kazalo je, da je iz tistega abecednika že več otrok črpalo svoje prvo znanje. Učila je svoje starejše otroke že prej, ko so bile pri nas italijanske šole, kot so to delale mnoge primorske matere in kot so delali po naših domovih v tistih starih časi, ko po naših vaseh še ni bilo šol, ter so otroci dobivali svoje edino znanje od svojih očetov in mater.

Ne bom vas spominjal nato, kako je bilo z našim šolstvom pod Italijo. Marsikateri naših mater se je krčilo srce, ko je videla, kako so tujci hoteli raznaroditi njene otroke in kako so jih skušali naučiti sovražstva do vsega kar je slovenskega. In da se to fašistom ni posrečilo niti v najmanjši meri, je v prvi vrsti zasluga slovenskih mater, ki so čuvala nad svojimi otroki ter zatirale tuji strup. Ves narod jim je za to hvaležen.

Danes, je drugače. Po zaslugi Osvobodilne fron-

te so osvobojeni lepi predeli naše zemlje. Pri nas ni več italijanskih šol in jih nikoli več ne bo. Po naših vaseh se odpirajo slovenske šole. To so začetki novega slovenskega šolstva v Primorski Sloveniji, ki se bo vedno bolj spopolnjevalo. Krvavo bomo potrebovali pismenih ljudi, dabomo v bodočnosti kos svojim nalogam. Zaradi tega, matere, pošiljajte svoje otroke rade in redno v šolo! S tem ne boste koristile le svojim otrokom, ampak celemu narodu. Kjer zaradi neugodnih razmer še ni šol se ustanavljajo posebni učni krožki za privatni pouk. Pošiljajte otroke v te učne krožke! In kjer niti teh učnih krožkov ni, posnemajte mojo bivšo učenko! Učite svoje otroke abecedo doma! Žimski večeri so dolgi, utrgajte si kako urico za to! Lahko poučujejo tudi dekleta, ki so že dovršile šolo in obvladajo slovenščino. Če nimate abecednikov, naj vas to ne ovira, v ta namen je dobra vsaka knjiga. Dobra volja vse premaga. Saj so se naši očetje učili branja iz starih mašnih knjig.

Poznamo težave, ki nekaterim otežujejo redno obiskovanje šole. Ta nima tople obleke, drugi nima obuvala, tretjemu je šolska izba premrzla. Pomagajmo si med seboj! V tem pogledu naj razvijejo vso svojo delavnost vaše organizacije SPŽŽ. Tem organizacijam, ki so se lepo razvile, da so lahko vzgled drugim ni nič nemogočega. Pri premožnejših vaščanih se bo zmeraj dobila kaka topla oblekca ali čevljički za ubogne otroke. Z dobro voljo se bo dalo nabrati toliko drv, da otroci ne bodo zmrzovali v šoli. Ženske organizacije naj prepričajo ljudi o velikem pomenu te akcije tako v kulturnem kot v socijalnem pogledu.

Naša nova šolska organizacija pa našemu ženstvu ne prinese samo nalog ampak tudi pravice. V vaseh, kjer že obstajajo šole, snujejo roditeljske svete. V vsak tak svet pošlje svojo zastopnico tudi vaška organizacija SPŽŽ. Roditeljski sveti imajo nalogo, da redno sklicujejo zbornice staršev šolo obiskujočih otrok. Na teh zborih se bodo obravnavale važne zadeve

domače šole. Matere bodo smele izraziti svoje pritožbe in dojeti nasvete, ki se bodo upoštevali. To da bo v bodoče v pogledu šolstva spodbudjevalo tudi žensktvo, posebno matere, je v duhu naše nove demokracije. Želimo le, da bi naše žene in dekleta to pravico izrabile v polni meri. Zavejmo se, da gre za bodočnost naših otrok. Kakšni bodo naši otroci, taka bo prihodnost celega naroda.

France Bevk.

=====

MATERE, UČITE SVOJE OTROKE SLOVENSKEGA JEZIKA !

=====

Livete naše primorske žene in dekleta

Vedeli smo že davno, da so primorske žene in dekleta najtrdnjša opora Osvobodilne fronte slovenskega naroda na teh tleh, ki jih naša narodna vojska po petindvajsetih letih najhujšega zatiranja osvobaja za združeno Slovenijo in novo demokratično in federativno Jugoslavijo.

In vendar nas je paketna akcija, ki so jo za božič izvedle na poziv SPZŽ primorske žene in dekleta skupaj z vso primorsko mladino, prepričala, da šele davno nismo poznali vse njihove ljubezni do slovenskega naroda in naše junaške vojske, njihove požrtvovalnosti in njihove organizacijske iznajdlivosti.

Ni bilo niti enega partizana, ki se bori v primorski Sloveniji, ko bi bil ostal brez bogatega božičnega pozdrava. In tudi edinicam, ki pobijajo Nemce in domače izdajalce po drugih delih slovenske zemlje, so poslale svoje darove naše primorske žene in dekleta.

Prisrčna jim hvala!

Smrt fašizmu – svoboda naroda!

Pokrajinski odbor OF za
Primorsko Slovenijo.

VSEM OKROŽNIM, RAJONSKIM IN VAŠKIM ODBOROM SPZZ

Drage tovarišice!

Naša Narodno osvobodilna vojska prehaja iz ofenzive v ofenzivo in zadoja hitlerjevskim banditom ter njihovim hlapcem krvave udarce. Vemo tudi, da stoje pred našo vojsko velike in težke naloge. S tem v zvezi je nujno, da v čim večji meri preskrbimo naše bolnice z vsem potrebnim bolniškim materijalom. Zato pozivamo vse odbore SPZZ oziroma vse tovarišice organizirane v naši organizaciji, hititevtakoj na delo in nabavljajte čim več bolniškega materijala! Zavedati se moramo, da našim ranjenim in bolnim tovarišem niso na razpolago moderne in dobro opremljene bolnice zato pa moremo skrbeti, da ne bodo v pomanjkanju vsaj najpotrebnejšega bolniškega materijala.

Kaj in kako bomo delale?

Iz platnenih rjuh režite zavoje 6-8-10 cm široke in 5 metrov dolge. Izdelujte majhne krpe 10x10, 20x20 cm., ki naj bodo lepo rezane, da se ne trgajo na robu. Trikotne rute z daljšo stranico 1m30cm krajši stranici pa 90 cm.

Nad vse važno je zbiranje žganja in oddajanje žganja našim vaškim sanitetkam. Te bodo žganje oddale naprej v naše bolnice.

Eno najvažnejših poglavij apotekarskega dela je zbiranje sanitetnega materijala, ki ga je zapustila italijanska vojska in ki so ga mnogi kmetje raznesli in ga nekoristno uničujejo. Vaške sanitetke naj zberejo ta materijal v svoji vasi. Nadalje koristno delo lahko opravi naša organizacija v mestih in drugih krajih zaselenih od okupatorja s tem, da organizirajo kupovanje sanitetnega materijala v apotekah in sicer: jod, obveze, vato, sterilno gažo, razne vrste injekcij, vsakovrstne tablete za želodec, aspirin itd.

Za nabrani bolniški materijal napravite suho skladišče, da se materijal ne bo pokvaril. Količino

nabranega bolniškega materiala oddajte našim bolnicam, katere vam morajo dati potrdila za prejeto blago.

Odbori tekmuje med seboj!

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Tajništvo pokrajinskega inš.
odбора SPŽŽ
za Primorsko Slovenijo.

PRIMORSKO LJUDSTVO VEDNO S SVOJO VOJSKO

"Tovariši! Naj ta ta mali dar spominja tvojega doma! Naj ti bo v zagotovilo, da smo vsi s teboj, vedno! V tvojem veselju, v tvojem trpljenju, posebno ta nočinja sveti večer. Da bi se skoro vrnil v svojo domaćo vas zmagoslavni junak!"

Taka in podobna pisma in tišoče in tisoče paketov so sprejemali naši tovariši za božič. Od vseh strani slovenske Primorske: kdo more še trditi, da slovensko ljudstvo ne spremlja svoje vojske z vso ljubeznijo in požrtvovalnostjo. Zaman so vse nasprotnedritve belogardističnega časopisja. Primorsko ljudstvo je že tolikokrat in sedaj ponovno izpričalo, da je pripravljeno žrtvovati vse za svojo vojsko, vse za končno zmago nad okupatorji in od njega plačano belo gardistično zalego. Vsi vrli darovalci naj sprejmejo našo najtoplejšo zahvalo in plamteč borbeni pozdrav!

/ Vojaški, vstnik štaba IX. korpusa NOV in
POJ od 28. dec. 1943 štev. 11 /

POMAGAJMO SI SAMI!

V svoji slabosti in nemoči se Hitler poslužuje različnih načinov vladanja nad Slovenci. Postaviti

nam hoče slovenske župane, slovenske šole, obljublja nam aprovizacijo. Nemci in njihovi agenti nam ponujajo posebno v okolici mest in krajih, ki jih oni kontrolirajo, makarone, riž, sladkor, itd. za nekaj glav živine ali nekaj mleka na mesec. Mi pa vstopamo na popolnem bojkotu mest kontroliranih po okupatorju, tudi če izgubimo doseganje aprovizacije.

Za nas ni in ne more biti odstopanje od popolnega bojkota okupatorja. Kajti :

1. Sovražnik hoče s svojo aprovizacijo in s tem, da ponekod nudi tudi več, kot od nas trenutno zahteva, razbiti našo borbeno enotnost in nam škodoovati. S pomočjo aprovizacije hoče vzpostaviti po naših krajih svojo upravo t. j. svoja županstva in svoje orožništvo. Aprovizacijo bi potem uporabljal tudi kot orožje, s katerim bi pritiskal na nas češ, če ne boste mirni, vam jo bomo pa odvzeli.
2. S popolnim bojkotom preprečujemo, da bi prihajali na naše ozemlje sovražnikovi agenti, ki bi vo hunili in prinašali razdor med nas.
3. Popoln bojkot je zapovedala naša narodna oblast, katere povelja smo dolžni brezpogojno izvrševati.
4. Mi bojkotiramo sovražnikovo aprovizacijo, ker s tem otežujemo prehrano sovražnih čet, ki so na našem ozemlju.
5. Nemška organizacija je od danes do jutri.
 - a) ko bi sovražnik razbil našo enotnost bi prav gotovo spremenil svoje vedenje proti nam. Šej so Nemci še povsod, kamor so prišli, oropali civilno prebivalstvo in izvozili v Nemčijo vse kar so mogli.
 - b) Nemcem se že sedaj s težavo posreči organizirati aprovizacijo z ropanjem po ozemljih, ki jih še obvladujejo. To naropano hrano potem porazdeljujejo. To pa je vsak dan težje radi odpora, ki ga vzgledu jugoslovanskih narodov raste po vsej Evropi.

Evropi. Ob prvem večjem sunku (druga fronta) se bo zrušila vsa nemška organizacija.

6. Z bojkotom nemške organizacije rušimo nemško prehranitveno organizacijo kot tako. Organizaciji nemške prehrane temelji na zamenjavi, in zbiranju hrane iz več ozemelj, ki se potem porazdeljuje. Če mi v tej zamenjavi in zbiranju ne sodelujemo, škodo jemo nemški aprovizaciji tudi drugod in pomagamo tako rušiti nemški stroj nasilja, ki je zaslužnil Evropo. S tem podpiramo fronto vseh zaslužnjenih narodov, ki s svoje strani s sabotažo in odkritim odporom rušijo nemško organizacijo.

Vzglede pri tem so nam naši bratje v Bosni Hercegovini, Črni Gori, Dalmaciji in Liki, ter v okupiranih predelih Sovjetske zveze. Že več kot dve leti se vršijo tam hudi boji, radi česar so te dežele do kraja opustošene. Kljub vsemu pomanjkanju in žrtvam niso nikoli niti za trenutek omahovale v doslednji borbi proti okupatorju in narodnim izdajalcem. Naše južne pokrajine so s to svojo dosledno borbo izbojevale veliko politično zmago tudi za nas. V zadnjem času so pa tudi dobile veliko zavezniško pomoč v živilih. Po zadnjih vesteh obstoja že redni promet po morju med Dalmacijo in Italijo, ki je zasledena po zaveznikih.

Na prvi gospodarski konferenci je bilo sklenjeno, da ustvarimo našo aprovizacijo. Zato tovarišice izvedite kampanjo, da se organizira medsebojna pomoč. Pomagajte družinam, ki so brez življenjskih sredstev n. pr. družinam ki imajo može in sinove v partizanih, ki so bile internirane in niso mogle obdelati zemlje, ki so jim fašistični banditi oropali pridelek! Ne dopustite, da bi nekateri morali trpeti pomanjkanje, drugi pa živeli v izobilju! Ravno v teh časih se bomo pokazali, ali smo res ljudje!

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Pokrajinski inic. odbor SPŽŽ
za Primorsko.

Veliki naporí SPŽŽ pri nabíranju za našo s lá vo óvenčano Narodno-osvobodilno vojsko, so zadovolili vse naše partizane, komandirje, komandante in politkomisarje. Število nabranih in sprejetih paketov presega 10.000.- Paketi so bili zelo bogati, vsebovali so to, kar partizan najbolj potrebuje, toplo perilo, nogavice in cigarete. V vsakem paketu je bilo tudi ljubko pisemce, v katerih naše žene in dekleta pozdravljajo hrabre borce in jih vzpodbujajo k še odločnejši borbi proti nemškemu fašizmu in domačim izdajalcem. Vojsko, ki ima na svoji strani tako požrtvovalne žene in dekleta, ne more nobena sila premagati.

V imenu izvršnega odbora Osvobodilne fronte Slovenskega naroda in naše vojske izrekam organizaciji SPŽŽ in vsem primorskim ženam in dekletom za njihovo požrtvovalno delo prísrčno zahvalo.

Na položaju 5. januarja 1944.

Vojni referent pri IOOF

in član predsedstva AVNOJ-a

Leskošek Franc (Luka)

Drage Primorke!

V imenu vseh svojih soborcev se vam toploza hvaljujem za vsa božična darila, ki ste nam jih tako skrbno pripravile. Ponosni smo na svoje matere in se stre, ki nam stoje tako zvesto ob strani.

Se z večjo vztrajnostjo gremo v borbo dokončne zmage v zavesti, da je ves narod z nami.

Smrt fašizmu – svobodo narodu!

Partizan – borec.

Tovarišice nam pišite!

Proč z malodušjem!

V zadnjem času se opaža po naših vaseh, posebno med našimi ženami nekaka pobitost, utrujenost in splošno malodušje. Zakaj? Pač gotovo zato, ker tu in tam gore naši domovi, ker po naših hribih in okrog naših vasi pokajo puške, mitraljezi in topovi, ker smo v borbi in te borbe še ni konec.

Res, drage tovarišice, živimo v dobi, ki neprestano od nas terja: "Daj dom, sina, moža, brata...." Že dve leti in pol se naš narod žrtvuje in krvavi, a klonil ne bo in kloniti ne sme nikdar, nikoli! Saj naš partizan čvrsto stiska puško v roki, da ga z občudovanjem gleda ves svet. Še vi malodušni ga pogledajte, kako se bori za našo pravdo, za srečno bodočnost našega naroda in videli boste, da ni škoda žrtev, da naša borba ni zaman.

Koliko je onih, ki so že dve leti in pol brez strehe in čeprav preganjani od okupatorja na zverinski način, pa niso malodušni.

Poznala sem v taborišču malega Dalmatinčeka, ki mu je bilo ime Pet. Pet let je bil star, imel je suho, se stradano telesce, raztrgano obleko, razkuštrane lase in

vedno je bil ločen. Vse smeti taborišča je prebrskal, da bi v njih dobil ostanke šebule in zeljnate storže. Nekoč sem ga vprašala: "Mali Ive, zakaj si ne ti zaprt?" "I za naše pravo!" me je začudeno pogledal. Mali Ive pač ni sam znal tega odgovora, naučila ga je njegova mati. Bila je tó Dalmatinka, ki so ji fašisti požgali dom in jo z otročiči vred pognali v tujino. In takih mater in otročičev je veliko in veliko je med nami tudi mater, žena, sester, ki nam je sovražnik vzel neprimerno več kot so, živino, blago. — Njegova zločinska roka je kriva, da naš dragi počiva pod črno rušo, nekje sredi naših gora.

Ne objokujemo teh naših junakov, saj oni mirno spe v domači zemlji, za katero so prelili kri. Iz njih grobov se ne čuje glas tožeč, strašno obtožujoč: "Zakaj so nas ubili?" kakor piše Dara Grudnova v pesmi iz prve svetovne vojne "Padlim vojakom pri Doberdolu". Takrat so pač bile njihove žrtve brez plodu.

Danes pa bodite ponosne na svoje junake, ki so nesebično dali življenje za svobodo in boljšo bodočnost nas vseh.

Mi vsi točno vemo, zakaj se žrtvujemo, zakaj se borimo. Borimo se za svetlejšo bodočnost lastnega naroda in za boljše življenje naših otrok. In ker večimo proč z malodušjem! Bodimo vredne dobe, v kateri živimo, dobi, v kateri ustvarjamo sebi in potomcem čb veku vredno življenje. Zakaj naj bi sedaj klonile, ko pa nismo klonili niti takrat, ko so nas preganjali po zaporih in taboriščih in smo delale tudi tekrat čeprav je bila naša dežela praplovljena z italijanskimi vohuni.

Klonile nismo in klonile ne bomo tudi danes ko je svoboda pred vrati in to tista svoboda, za katero ni nobena žrtev prevelika.

Žena padlega tolminskega borca.

Moja mati

Večkrat ko hodim po samotnih stezah naših gor, ko gledam na tiste majhne kočice v dolini, se spominam na svojo mater. Vedno vidim pred seboj njen zgorel, droben obraz, z veliko svetlo ruto in njene žuljave roke. Taka je pač, kot vse naše kmečke matere. Vedno je skrivala svoja čustva, po drugi strani pa na vse načine delala in mislila, kako bi nam zboljšala življenje.

Lahko rečem, da sem jo docela spoznala šele poslednjo uro pred odhodom v partizane. Ko sem ji povedala svoj namen, da hočem oditi, se ni jokala. Tega od nje nisem nikoli pričakovala. Ostala je mirna, blede in z mehkim, ljubečim, materinskim naglasom mi je dejala besede, ki so mi svete in se jih nešteto krat spominjam: Slovenska mati nima pravice braniti svojemu otroku, če se odloči na kakršenkoli način žrtvovati se za svobodo, za našo svobodo."

Odšla sem od doma z lahkim srcem. Spoznala sem, da je tudi moja mati pripravljena na vsako žrtev, ki služi naši stvari, čeprav je ob slovesu imela solzne oči in ji je bilo tesno pri srcu.

Nataša - partizanka.

=====

NAROD, KI IMA TAKE MATERE, NE MORE PROPASTI!

=====

Vesel dogodek

Sama sva sedela ob napol zakurjeni peči. Kar se začuje pokažje pušk mitraljezov in brzostrelk. To so hrabri partizani, ki napadajo bližnje mesto.

Vsa srečna sva strmela v temno noč in ugotavljala, da mora vsaka kroglja zadeti smrtnega sovražnika, kateri mora zaspiti za vedno.

Po cesti se je bližal nemški kamijon. Naši to varišiso držali zasedo iz katere so bruhalo rafeli za rafeli na fašistične bandite. Pobili so več sovražnih vojakov, zaplenili mnogo orožja in municije. Vse to se je zgodilo ti pod vasjo.

Drugo jutro, na vse zgodaj sem videla vaščane veselih in vedrih obrazov, ki so se veselili uspehov v pretekli noči. Čestitali smo našim hrabrim borcem inobljubili jim pomagati na vsakem koraku.
Zorka.

F A Š I S T I Č N O D E L O

Meseca februarja so pridrli fašisti na Otlico in tam v pijanosti pobili družino in požgali hišo.

"Policijska ura je, pojdi notri!" pokliče mati svojega 22 letnega sina, ki se z nemirnim korakom prestopa pred hišo. Njegovo oko žre nekom daleč, nje gove misli so temne in maglene. Kaj misli? kaj tako otožno gleda to očarujočo naravo? Prav tako gleda kakor ptiček svoje gnezdo preden ga zapusti in od leti daleč v tujino.

Počasi stopi v hišo in prisede v krog svoje družine. Vse je tiho, vsak je vtopljen v svoje misli, samo glas malega otroka odmeva po hiši: mama, kje je ata? Kdaj se spet vrne k nam? Kdaj mezopet
pojuga

na svojih kolenih? "Bodi priden sinko! On ni daleč, bori se za tvojo lepšo in boljšo bodočnost", odgovori mlada mati s solzami v očeh.

"Tih!" zakliče stari oče iz kota. Kaj se ne sliši nekaj ropot? Vsi prisluhnejo in ugotovijo, da je hoja večih ljudi.

Morda so naši, morda Italijani. Toda čuj, kaj ni počil strel? Kaj se ne plazi nekaj okrog naše hiše? Sunkoma se vrata odpro in v njih se pokaže visoka postava oficirskega psa z dvema vojakoma, ki v pozdrav zaničljivo zatuli: "Kje je vaš partizan? Kdaj mu zopet nasete jesti?" Zavladata je tišina. Samo otrok bojazljivo zakliče: Mama, mamič, in se tesneje privije k njej.

Psi poskočijo in začnejo divjati po hiši, ko nič ne najdejo začnejo kričati in pretepati naše ljudi. Toda oni so vse udarce molče prenesli, samo otrok se je od udarcev zgrudil na tla. Pum! počí prvi strel in zadene nedolžnega triletnega otroka. Ob tem prizoru začne mati glasno upiti, dokler jo strel ne podre in se napol mrtva tudi on zgrudi na tla. Pum! Pum! Odnevajo streli po hiši. Starec, ki se je mirno udal krutim barbarom, padetudi on kot žrtev fašističnega nasilja.

Mladega 22 letnega mladeniča, ki je hotel skozi okno sosednje sobe zbežati, zadene strel, neživesten pade na tla. Njim v roke. Primejo ga in kakor mačka vlačijo okrog hiše. Sprašujejo ga, da on njih ne sliši; zato ga tepejo in mučijo na najbolj barbarske načine. Ali glej! Ko prvič odpre oči, zagleda hišo v plamenu. Prva misel mu je mati, ki je napol mrtva ostala v hiši. Kaj je z njo? Kaj je z ostalimi, ki so še vsi napol živi. Iz teh težkih skrbi ga predrami hud udarec kopita po glavi, da mu črepi njo odnese in vse je za vedno pozabljeno.

Junaska stara mati pa, ko je že vse okrog nje v plamenih in vse kakor na travniku pokošeno, s prekletstvom v srcu mirno čaka kaj bo z njo. Toda kaj

hoče biti? Oficirski pes se ji približa, jo sprašuje, a ona molči, saj ga niti ne razume. začne se mučnjo, lomljenje prstov, sekanje roke, na kateri je imela poročni prstan; ta roka se je našla po dveh mesecih med razvalinami. In nazadnje še en strel in tudi ona se zgrudi na tla.

A glej čudeži! Dvigne se z groznim osornim pogledom in pade za vedno. Ta pogled je na oficirja ta ko vplival, da je začel še huje divjati, streljati in vpiti na vojake.

Vse ljudstvo na okrog je zbegano. Sliši se pokanje in vidi ogenj.....kaj bo z nami? Da bi se kmalu jutranja zarja pokazala! Ubogi ljudje kje so! kaj je z njimi?

OROPANI SO ŽIVLJENJA IN SVETLE SVOBODE!

Dunja.

Pri naših junakih.

Na trnjevi poti življenja naj te snoča spremlja! Tako je marsikatera slovenska mati voščila svojemu sinu ko se je odpravljaj v partizane.

Zares težka je pot katero so morali prehoditi naši partizani v dve in polletni borbi, a vse te napore so prenašali v zavesti, da se bore za svobodo svojega naroda.

Po dveh mesecih svobode so pridrveli v naše kraje največji sovražniki - nemški fašisti. ko so par dni pred njihovim prihodom pridrveli bombniki nad našo nezavarovano vasico, smo vsi pobegnili v gore z vročo željo, da bi le ostali živi in pričakali toliko časa zaželjeno zlato svobodo.

ko sta nekoga dne tako hodili po gozdu s svojo sorodnico, sta obe želeli partizansko bolnico, ki je bila med robovi in je tako služila kot varen kotiček našim bolnim in ranjenim junakom. Pot je bila zelo naporna, pri več krajih -

svet morali nadaljevati po vseh štirih in še danes me je groza, ko pomislim, da so morali tam gori prebiti naši ranjenci vsi časi njihove bolezni. Stree mi je v prsih kar zastalo, ko sem dospela na vrh in sem pod visokim robom zapazila okorno palico, katero je gotovo rabil mlad partizan, ki je bil ranjen v nogo kakor so mi pozneje povedali. Z nepopisno žalostjo in z velikim ponosom sem opazovala ležišča na katerih so ležali junaki slovenskega naroda, kakršnih neopmeni zgodovina. Nekaj kolov zvezanih s tisto k drvešom, na drugem kraju pa v tla zabiti, kar je bilo prav v strmini, povrhu nekaj malih in v takih se izgladale postelje naših borcev. Na takšnih ležiščih so nekateri prvili tudi nasode. Tam so ko vali novo načrto, se veselili dneva ozdravljenja. Ko so čakali dni, da se zopet vrnejo v svoje edinice in skupno s tovariši muščiujejo trpljenje slovenskega naroda.

Med našimi ranjenimi junaki je bil tudi tovariš Mars, katerega so domačini po razpadu Italije prenesli v bližino vasi, pod streho in na bolj udobno ležišče. Ko je to zagledal je rekel, da je to za njega preveč udobno, da si tega ni zaslužil.

Drage tovarišice! kaj niso te besede genljive? Morajo ti priti do srca ob misli, da me do danes še nikdar nismo spale na tleh, a vendar vedno godrnjamo, da je vojna huda. Vzdravimo se vsaj sedaj in pomagajmo našim partizanom s toplo obleko in jedili, da jim tako vsaj nekoliko olajšamo njihove napore. Ob tej priliki pošiljam srčno pozdrave vsem našim borcem, predvsem pa tovarišu Marsu, katerega se bomo vedno spominjali.

Na povratku v dolino sem bila srečna, da sem vsaj enkrat prehodila pot, po kateri so hodili naši ranjeni borci in zdravi partizani s težkimi bremenih šestetokrat. Ta pot se mi je vtisnila globoko v dušo tako, da je ne pozabim nikdar. Obljubila sem inri

segla sama sebi, da bom napravila vse, karkoli bo olajšalo trnjevo pot našim borcem.

Tudi ostale tovarišice pozivam na čim večjo aktivnost v naši sveti borbi.

Slovensko dekle s Kobarjškega.

=====

NUDIMO VSO POMOČ NAŠIM RANJENIM B O R C E M !

=====

Zborovanje v vasi N.

Dne 26/12/1943, se je v naši vasi vršilo zborovanje Slovenske protifašistične ženske zveze. Raonska tajnica tovarišica Vida nam je podala splošen političen pregled, ki smo ga navdušeno sprejele.

Lepo nam je govorila o našem ljubljenem tovarišu Titu, ki nam kot vrhovni komandant naše narodno osvobodilne vojske in voditelj vseh jugoslovanskih narodov modro vlada kot predsednik Nacionalnega Komiteta (Državni odbor) ki predstavlja začasno vlado demokratične Jugoslavije.

Predložila nam je Komunistično partijo kot stvariteljico in voditeljico našega narodno-osvobodilnega gibanja, katera je pri tem težkem delu tudi največ žrtvovala.

Z velikim veseljem smo sprejele razlago, da je dokončno razkrinkena begunska vlada, njen minister raža Mihajlovič in njegavo zločinsko početje na drugi strani pa pozdravljena naša nova vlada tudi s strani zaveznikov. S tem so za vedno izpodmaknjeni stoliki izkoriščanja, na katerih so sedeli kralj Peter II in bivša jugoslovanska vlada, in jim je onemogočeno, da bi razdvajali in izdajali narode Jugoslavije. Za edno pa nam je zavarovana svoboda in srečno življenje v skupni domovini - demokratični in federalni Jugoslaviji, naslonjeni na Sovjetsko Zvezo.

Zborovanje smo zaključile z burnimi vzkliki:
Zahtevamo priznanje naše začasne vlade od
strani naših zaveznikov!

Zivel naš ljubljeni voditelj tov. Tito.

Zivela svobodna in združena Slovenija v novi
demokratski in federativni Jugoslaviji!

Zivela bratska slovanska Rusija in njen Je-
gendarni voditelj Stalin!

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

JUNAŠTVA NAŠIH TOVARISIC ^{etka}

Za časa goriške fronte so imeli Nemci postojanke na Ošljaku v Solkanu. Nedaleč od tam je tabornila partizanska edinica. Pri tej edinici je bila tudi mlada partizanka, ki je silno sovražila fašistične bandite in jim hotela zato nekako škodovati. Šla je proti vasi in na svojo veliko željo srečala nemško baterijo. Vrgla je med njo ročne bombe in ubila pri tem tri nemške vojake.

Ker se ni mogla umakniti, so jo ujeli. Peljali so jo v vas in izsiljevali iz nje priznanja. Grozili so ji s smrtjo, a vzgledna partizanka ni izdala - ničesar. Potem so jo na prevm križišču ustrelili.

Na gorjancih je manjša skupina partizanov hotela napasti belogardiste, ki so strahovali tamkajšnje ljudstvo. Prav takrat pa so pričeli Italijani z ofenzivo na Gorjance. Bližali so se že tej partizanski skupini. Zaradi prevelike premoči se je morala skupina partizanov kar najhitreje umakniti. Pri naglem umiku jim je ušla mula s težkim mitraljezom. Prišla je v vas, blizu katere so bili Italijani z mulami, ki so zelo rigale. Tovarišice dotične vasi so mislile, da je mula z mitraljezom usla Italijanom. Ker so vedele, da je težki mitraljez za partizane velike vrednosti, so ga hotele na vsak način prinesiti partizanom.

Dve tovarišici sta prijeli mulo, ki je strašno rigala in silila neprestano v smer, od koder je prihajalo riganje italijanskih mul.

Z veliko težavo so prignale mulo k partizanom. Bili so zelo hvaležni, da sta jim požrtvovalni tovarišici rešili plen, ki so ga s težavo priborili v boju.

V Radoviškem rajonu (bela krajina) ob slovensko hrvaški meji so meseca julija napadli Italijani in ustaši partizane XIII. brigade, ki so nudili rditi od por. Ker so sovražniki imeli velikanško premoč, tako v človeškem kakor vojnem materijalu, ni bilo mogoče od biti takoj sovražnikovega napada. Položaj je izgledal za partizane spočetka brezupen, a vendar ni niti en borec ves čas bojov, ki so trajali dvanajst dni, zapustil svojega položaja. Velike zasluge pri tem so imele tovarišice omenjenega rajona. Ves čas bojov so nosile hrabrim borcem nafronto hrano in pomagale ranjenim tovarišem. Tovarišice so odnašale - ranjene partizane v skupinah po štiri iz bojišča v zaledje. Cesto se je zgodilo, da je bila katera od njih pri prenašanju tovarišev ranjena, a to jih ni oviralo, da ne bi nesle druge štiri ob pravem času partizanom na fronto hrano in odnašale ranjence. Tako je bilo tekom teh bojov ranjenih 20 tovarišic. Požrtvovalna dekleta so vztrajala. Ni jim bilo težko nositi stalno dve do tri ure daleč hrano tudi čez mejo na Hrvaško. Ni jih bilo strah pomagati ranjenim borcem na bojišču sto metrov daleč od sovražnikovih vrst med točo krogelj najrazličnejšega sovražnikovega modernega orožja. Tako so neustrašene tovarišice pomagale hrabrim hrvaškim borcem - partizanom, da so trinajsti dan premagali sovražnika in ga pognali v beg.

Tovarišice iz okrožja Brkini, so lepo proslavile 23. letnico smrti Ivana Cankarja. V lepo okrašeni dvorani so nastopale skupno z mladino.

V okrožju Tivka so tovarišice organizirale in klavževo akcijo za pogorelce. Obdarovale so nad 50 družin. Božična darila za naše borce so poslale preko stare meje v naše brigade. Ensko tudi Brkini.

Žene in deklete iz kraškega okrožja se skupno s tovariši udeležujejo pri akcijah. Vsaka vas je čisto po par prostovoljk - partizank.

Naše Tolminke so zbrale veliko hrane za naše vojake. Iz nabrane volne prišije plutejo nogavice, rokavice in druge volnene predmete našim borcem.

Tovarišice z Ajdovskega okrožja so napravile čez tisoč daril za naše borce.

V Idrijskem okrožju so napravile veselo presenečenje našim borcem z darili za 7. november, kakor tudi za božič.

Prav tako so se pridno izkazale tovarišice iz okrožji: Brda Gorica in Bača.

Le pridno naprej v delu!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Tajništvo pokrajinskega inic. odbora
SPŽ za Primorsko Slovenijo.

Drage tovarišice!

Ker smo v zadnjem času prejele malo dopisov za naš list "Slovenka", vas ponovno pozivamo, da bolj pridno dopisujete kot doslej.

Pišite kratko in stvarno. Ne spuščajte se v uvodne politične članke, ampak jemljite za vsebino

dopisov dogodke iz svojega življenja, kakor n. pr. o življenju pod fašističnim jarmom, ob kapitulaciji Italije, srečanje s partizani, opisujte junaške pri more naših mater in deklet i. t. d.

Pišite nam kaj vas zanima. Ali morda o partizankah v Jugoslaviji, o ruskih junakinjah i. t. d. da bomo vedele pisati v Slovenko take članke, ki jih boste še z večjim veseljem čitale!

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Uredništvo "SLOVENKE"

----- o o o -----

TEHNIKA "Š P I K"

